

Nr 290.

Av herrar Svärd och Mannerskantz, angående avveckling av s. k. clearingkassor m. m.

Under krigsåren inrättades ett stort antal s. k. clearingkassor för prisclearing beträffande ett flertal olika slag av varor. I vissa fall ha clearingkassorna haft till ändamål att åstadkomma en utjämning av importpriserna å den eller de varor clearingen omfattar, i andra fall har syftet varit att få till stånd en utjämning mellan å ena sidan importpriserna och å den andra priserna för inom riket tillverkade varor av motsvarande slag.

Clearingkassorna förvaltas eller kontrolleras av något av de centrala krisorganen. Dylika kassor upprättades inom livsmedels-, industri-, bränsle- och handelskommissionerna samt inom reservförråds- och priskontrollnämnderna.

I allmänhet grundade sig inrättandet av en clearingkassa på frivilligt avtal mellan vederbörande kommission och enskilda intressenter eller sammanslutningar av dylika. Många gånger har det dock förekommit, att clearingen genomförts tvångsvis. Detta har kunnat inträffa i sådana fall, där berörda varuslag varit underkastat beslag eller föremål för importreglering eller eljest underkastat sådan reglering, att av vederbörande myndighet ansetts kunna till densamma knytas särskilda villkor om skyldighet för vederbörande näringsutövare att underkasta sig clearingförfarandet.

Beträffande de villkor under vilka clearingkassorna arbetat eller fortfarande arbeta är särskilt att märka Kungl. Maj:ts beslut den 21 maj 1943. Därigenom förordnades, att därest under medverkan av centralt krisorgan inrättats eller framdeles komme att inrättas »särskilda kassor, avseende frivilliga inbetalningar från viss eller vissa grupper av näringsidkare för åstadkommande av prisutjämning eller annan prisreglering», krisorganet skulle tillse att vissa i Kungl. Maj:ts beslut angivna bestämmelser tillämpades. För varje clearingkassa av nämnda typ skulle således finnas skriftligen upprättade bestämmelser, upptagande syftet med kassan, de huvudgrunder, enligt vilka den genom kassan avsedda regleringen skulle genomföras, uppgift om vilken myndighet, person eller företag som förvaltade kassan samt slutligen hur det skulle förfaras med det överskott, som kunde föreligga hos kassan vid regleringens upphörande.

Oaktat prisclearingen beträffande vissa kassor upphört, äro kassorna ännu icke upplösta. Äganderättsförhållandena beträffande behållning, som kan kvarstå i en clearingkassa, torde vara beroende av det sätt varpå clearingkassan tillkommit liksom det sätt varpå den fungerat.

Rörande sådana clearingkassor, som inrättats frivilligt och icke haft andra medel till sitt förfogande än bidragsgivarnas avgifter, torde väl icke annat kunna ifrågasättas än att behållningen efter clearingens upphörande skall tillföras bidragsgivarna. För kassor, som förbrukat statsmedel av mer eller mindre utpräglad subventionskaraktär, kan det måhända vara svårare att erhålla en klar uppfattning om äganderättsförhållandena i avseende å behållningen. Vad slutligen angår de med tvång inrättade kassorna torde äganderättsförhållandena vara åtskilligt komplicerade.

Ur här anförd synpunkt äro de medel som fortfarande inestå för statens krigsförsäkringsnämnds räkning att jämföra med clearingkassornas behållning.

Då för ett flertal clearingkassor den ursprungliga anledningen till kassans tillkomst icke längre är till finnandes, synes det vara synnerligen angeläget, att full klarhet vinnes rörande såväl äganderättsförhållanden som dispositionsrätten. Detta torde icke kunna åstadkommas på annat sätt än att en utredning kommer till stånd. Denna synes även böra avse dispositioner, som redan må vara vidtagna med avseende å behållningen efter det kassornas egentliga funktion upphörde.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t, med beaktande av vad ovan anförts måtte företaga en utredning rörande dels tidpunkten för avveckling av s. k. clearingkassor och därmed jämförbara inrättningar, dels äganderättsförhållandena beträffande behållningen i clearingkassor, vilkas verksamhet upphört, dels sättet för tillförande till delägarna i dessa kassor av deras andel av desamma, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen må föranleda.

Stockholm den 26 januari 1951.

G. Svärd.

Axel Mannerskantz.